

Study Circle Career Development Institute

समाजकल्याण सहायक आयुक्त परीक्षा

सामान्य अध्ययन

- ११) आधुनिक भारताचा विशेषतः महाराष्ट्राचा इतिहास
- १२) भारताचा विशेषतः महाराष्ट्राचा भूगोल
- १३) हवामान बदल, कारणे परिणाम व उपाय, आपत्तीचे परिणाम व व्यवस्थापन
- १४) भारतीय राज्यव्यवस्था, कल्याणकारी राज्य

सामान्य अध्ययन

- ११) आधुनिक भारताचा विशेषतः महाराष्ट्राचा इतिहास
- १२) भारताचा विशेषतः महाराष्ट्राचा भूगोल
- १३) हवामान बदल, कारणे परिणाम व उपाय, आपत्तीचे परिणाम व व्यवस्थापन
- १४) भारतीय राज्यव्यवस्था, कल्याणकारी राज्य
- १५) अर्थव्यवस्था
- १६) विज्ञान
- १७) राष्ट्रीय व आंतरराष्ट्रीय चालू घडामोडी

(११) आधुनिक भारताचा विशेषतः महाराष्ट्राचा इतिहास

- १) युरोपियन आणि अँग्लो - ब्रिटिश युद्धे
- २) ब्रिटिश प्रशासन - गव्हर्नर जनरल्स आणि व्हाईसरॉयांची भूमिका
- ३) ब्रिटिश राजवटीतील घटनात्मक सुधारणा, कायदे, आयोग व समित्या
- ४) सामाजिक धार्मिक सुधारणा
- ५) शिक्षण आणि प्रेस
- ६) ब्रिटिश राजवटीचा आर्थिक परिणाम
- ७) राष्ट्रवाद आणि राजकीय संघटनांचा उदय
- ८) क्रांतिकारक संघटना व राष्ट्रवाद
- ९) काँग्रेस पक्ष - संस्थापक, अधिवेशने, ठराव
- १०) स्वातंत्र्य चळवळ - काँग्रेस, स्वदेशी, असहयोग, सविनय कायदेभंग, भारत छोडो
- ११) शेतकरी आंदोलन आणि कृषी सुधारणा
- १२) कामगार चळवळी आणि कामगार संघटना
- १३) मुस्लिम लीग आणि फाळणी
- १४) स्वातंत्र्य आणि संबंधित समस्या
- १५) संयुक्त महाराष्ट्र चळवळ व स्वातंत्र्योत्तर भारत

(१२) भारताचा विशेषतः महाराष्ट्राचा भूगोल

- १) भौतिक भूगोल - पर्वत, पठार, वाळवंट, किनारपट्टी, बेटे
- २) वने आणि वनस्पती, परिस्थितिकी, पर्यावरण
- ३) महाराष्ट्रातील जमिनीचे प्रकार
- ४) प्रमुख पिके - शेती
- ५) शहरे आणि नागरीकरण
- ६) आर्थिक भूगोल - खनिजे आणि ऊर्जा संसाधने, वाहतूक आणि पर्यटन
- ७) उद्योग
- ८) राजकीय भूगोल - लोकसंख्या, भाषा, जमाती आणि वंश, स्थाने आणि सीमा

(१३) हवामान बदल, कारणे परिणाम व उपाय, आपत्तीचे परिणाम व व्यवस्थापन

- २७) हवामान बदल, कारणे परिणाम व उपाय
- २८) नैसर्गिक व मानवनिर्मित आपत्तीचे परिणाम व व्यवस्थापन

(१४) भारतीय राज्यव्यवस्था, कल्याणकारी राज्य

- २९) भारतीय राज्यघटना (विशेषतः राज्यघटनेची प्रास्ताविका)
- ३०) मूलभूत हक्क, मार्गदर्शक तत्त्वे व मूलभूत कर्तव्ये)
- ३१) राज्यघटनेचा इतिहास
- ३२) लोकशाहीची संकल्पना, प्रकार व भारतातील लोकशाही
- ३३) राज्य प्रशासन व स्थानिक प्रशासन (ग्रामीण तसेच शहरी) यांची रचना, अधिकार व कार्ये
- ३४) पंचायतराज, सत्तेचे विकेंद्रीकरण, ७३ वी व ७४ वी घटनादुरुस्ती, पेसा कायदा, वन हक्क अधिनियम २००६
- ३५) मा. सर्वोच्च न्यायालयाचे न्याय निर्णय (इंद्रा सहानी विरुद्ध केंद्र शासन, माधुरी पाटील विरुद्ध अपर आयुक्त आदिवासी विकास

समाजकल्याण सहायक आयुक्त परीक्षा अभ्यासक्रम

* मराठी

- १) सर्वसामान्य शब्दसंग्रह
- २) वाक्यरचना
- ३) व्याकरण
- ४) म्हणी व वाक्यप्रचार यांचा अर्थ आणि उपयोग इ.

* इंग्रजी

- १) Common Vocabulary
- २) Sentence structure
- ३) Grammar
- ४) Uses of Idioms and phrases and their meaning etc.

समाज कल्याण अध्ययन

- १) समाज कल्याण अध्ययन
- २) समाजकल्याण प्रशासन
- ३) भारतीय सामाजिक समस्या व उपाययोजना
- ४) सबलीकरण व सामाजिक सुरक्षा संदर्भातील कायदे
- ५) ग्रामीण समाज सुधारणा उपक्रम
- ६) कल्याणकारी राज्य
- ७) मानवी हक्कविषयक बाबी
- ८) समाजकार्याच्या संबंधित समाजशास्त्र, मानसशास्त्र/शिक्षण व अर्थशास्त्र
- ९) मानवी अभिवृद्धी व व्यक्तिमत्त्व विकास – व्यक्तिमत्त्व व सामाजिककरण
- १०) मूलभूत संशोधन ज्ञान

सामान्य अध्ययन

- ११) आधुनिक भारताचा विशेषतः महाराष्ट्राचा इतिहास, समाज सुधारकांचे कार्य
- १२) भारताचा विशेषतः महाराष्ट्राचा भूगोल
- १३) हवामान बदल, कारणे परिणाम व उपाय, आपत्तीचे परिणाम व व्यवस्थापन
- १४) भारतीय राज्यव्यवस्था
- १५) अर्थव्यवस्था
- १६) विज्ञान
- १७) राष्ट्रीय व आंतरराष्ट्रीय चालू घडामोडी
- १८) बुद्धिमत्ता चाचणी

समाजकल्याण सहायक आयुक्त परीक्षा अभ्यासक्रम

* मराठी

- १) सर्वसामान्य शब्दसंग्रह
- २) वाक्यरचना
- ३) व्याकरण
- ४) म्हणी व वाक्यप्रचार यांचा अर्थ आणि उपयोग इ.

* इंग्रजी

- १) Common Vocabulary
- २) Sentence structure
- ३) Grammar
- ४) Uses of Idioms and phrases and their meaning etc.

समाज कल्याण अध्ययन

- १) समाज कल्याण अध्ययन
- २) समाजकल्याण प्रशासन
- ३) भारतीय सामाजिक समस्या व उपाययोजना
- ४) सबलीकरण व सामाजिक सुरक्षा संदर्भातील कायदे
- ५) ग्रामीण समाज सुधारणा उपक्रम
- ६) कल्याणकारी राज्य
- ७) मानवी हक्कविषयक बाबी
- ८) समाजकार्याच्या संबंधित समाजशास्त्र, मानसशास्त्र/शिक्षण व अर्थशास्त्र
- ९) मानवी अभिवृद्धी व व्यक्तिमत्त्व विकास – व्यक्तिमत्त्व व सामाजिककरण
- १०) मूलभूत संशोधन ज्ञान

सामान्य अध्ययन

- ११) आधुनिक भारताचा विशेषतः महाराष्ट्राचा इतिहास, समाज सुधारकांचे कार्य
- १२) भारताचा विशेषतः महाराष्ट्राचा भूगोल
- १३) हवामान बदल, कारणे परिणाम व उपाय, आपत्तीचे परिणाम व व्यवस्थापन
- १४) भारतीय राज्यव्यवस्था
- १५) अर्थव्यवस्था
- १६) विज्ञान
- १७) राष्ट्रीय व आंतरराष्ट्रीय चालू घडामोडी
- १८) बुद्धिमत्ता चाचणी

समाज कल्याण अध्ययन

- १) समाज कल्याण अध्ययन
- २) समाजकल्याण प्रशासन
- ३) भारतीय सामाजिक समस्या व उपाययोजना
- ४) सबलीकरण व सामाजिक सुरक्षा संदर्भातील कायदे
- ५) ग्रामीण समाज सुधारणा उपक्रम
- ६) कल्याणकारी राज्य
- ७) मानवी हक्कविषयक बाबी
- ८) समाजकार्याच्या संबंधित समाजशास्त्र, मानसशास्त्र/शिक्षण व अर्थशास्त्र
- ९) मानवी अभिवृद्धी व व्यक्तिमत्त्व विकास - व्यक्तिमत्त्व व सामाजिककरण
- १०) मूलभूत संशोधन ज्ञान

(१) समाज कल्याण अध्ययन

- १) समाजकार्याचा इतिहास व तत्त्वज्ञान, समाजशास्त्र व अर्थशास्त्र
- २) समाजकार्याच्या पद्धती
- ३) समाजकार्याची मूल्ये व तत्त्वे
- ४) समाजकार्याची क्षेत्रे
- ५) भारतातील समाजकार्याचे प्रशिक्षण, सामाजिक कार्यकर्त्यांची भूमिका व स्वयंसेवी संस्थांचे योगदान व हस्तक्षेप

(२) समाजकल्याण प्रशासन

- १) सामाजिक न्याय व समाजकल्याण खाते - संस्था, आयोग
- २) शासकीय सामाजिक धोरणे
- ३) राष्ट्रीय व आंतरराष्ट्रीय स्तरावरील धोरणे
- ४) शासकीय व अशासकीय संघटनांचे कार्यक्रम व सेवा
- ५) प्रशासकीय कामकाज व नियमावली
- ६) प्रशासकीय सुधारणा
- ७) न्यायाधिकरण, आयोग व समित्या
- ८) स्वयंसेवी संस्था - प्रकार व व्यवस्थापन
- ९) निवासी संस्था व्यवस्थापन - प्रशासकीय नियम व सुविधा- वसतिगृहांचे उद्देश, प्रशासकीय जबाबदारी, आर्थिक बाबी, सोयीसुविधा पुरवठा, पर्यवेक्षण, पालकत्व, शिस्तपालन
- १०) पायाभूत सुविधा विकास

(३) भारतीय सामाजिक समस्या व उपाययोजना

* भारतातील महत्त्वाच्या सामाजिक समस्या -

- १) शैक्षणिक समस्या - निरक्षरता
- २) आरोग्यविषयक समस्या - भूकबळी व कुपोषण
- ३) सामाजिक समस्या - जातीवाद व जातीयवाद, अंधश्रद्धा, व्यसनाधीनता
- ४) लोकसंख्याविषयक समस्या
- ५) आर्थिक समस्या - बेरोजगारी
- ६) राजकीय समस्या - भ्रष्टाचार, हिंसाचार

*** वंचितांच्या (स्त्रिया, मुले, युवक, वयोवृद्ध, दिव्यांग, कुटुंब) समस्या व सामाजिक कायदे -**

- ७) महिलांच्या समस्या, सर्वांगीण विकास व सुरक्षितता, महिला सक्षमीकरण
- ८) बालकांच्या समस्या
- ९) युवकांच्या समस्या
- १०) वयोवृद्ध/ज्येष्ठ नागरिकांच्या समस्या
- ११) दिव्यांगांच्या समस्या
- १२) तृतीयपंथीयांच्या समस्या व उपाय
- १३) शेतकरी, भूमिहीन शेतमजूर, स्थलांतरित शेतमजूर (विशेषतः ऊसतोड कामगार) यांच्या समस्या व उपाय
- १४) असंघटित कामगारांच्या समस्या व उपाय
- १५) मागासवर्गीयांच्या समस्या व उपाय
- १६) पायाभूत सुविधा - शहरीकरण व बकाल वस्त्या, सफाई कामगारांच्या समस्या व उपाय
- १७) विकास-पर्यावरण हानी व पुनर्वसनाची समस्या

(४) सबलीकरण व सामाजिक सुरक्षा संदर्भातील कायदे

*** दुर्बल घटकांसाठी सामाजिक सुरक्षितता कायदे -**

- १) संविधानात्मक तरतुदी
- २) महिला सुरक्षा कायदे
- ३) बालाक - सामाजिक सुरक्षा कायदे (पीसीआर, पीओए, बालकामगार)
- ४) ज्येष्ठ नागरिक- आई, वडील व ज्येष्ठ नागरिकांच्या चरितार्थ व कल्याणासाठी अधिनियम - २००७/२०१०
- ५) अनुसूचित जाती व अनुसूचित जमाती,
- ६) दिव्यांग व्यक्ती
- ७) कामगार कायदे
- ८) इतर महत्त्वाचे सामाजिक कायदे

*** नागरिकासाठी महत्त्वाचे शासकीय कायदे -**

- ९) भ्रष्टाचार प्रतिबंध अधिनियम १९८८
- १०) ग्राहक संरक्षण अधिनियम २०१९
- ११) महत्त्वाचे शासकीय कायदे, दहशतवाद प्रतिबंधक कायदे
- १२) माहिती तंत्रज्ञान अधिनियम, २०००
- १३) माहितीचा अधिकार अधिनियम, २००५
- १५) मानवी हक्कांचे संरक्षण अधिनियम, १९९३

(५) ग्रामीण समाज जीवन

- १) ग्रामीण समाज जीवन, बलुतेदारी पद्धत, जाती व्यवस्था व जाती व्यवस्थेचा समाजावर होणारा परिणाम.
- २) जमीन धारणा मधील असमानता, विविध पद्धती - जमीनदारी, रयतवारी, महालवारी, खोती पद्धत
- ३) स्वतंत्र भारतातील जमीन मालकी सुधारणा उपक्रम, भूदान चळवळ व ग्रामदान चळवळ समाज सुधारकांचे कार्य

(६) कल्याणकारी राज्य

- १) कल्याण, विकास, सबलीकरण
- २) शाश्वत विकास – एमडीजी, एसडीजी
- ३) मनुष्यबळ विकास
- ४) सर्वसमावेशकता
- ५) प्रादेशिक असमता

(७) मानवी हक्कविषयक बाबी

- १) संकल्पना – आंतरराष्ट्रीय मानवी हक्क मानक
- २) मानवी हक्क संदर्भातील भारतीय राज्यघटनेतील तरतूद
- ३) भारतातील मानवी हक्क व जबाबदाऱ्या यंत्रणेची अंमलबजावणी व संरक्षण, भारतातील मानवी हक्क चळवळ,
- ४) मानवी अधिकारांचा जागतिक जाहीरनामा, १९४८
- ५) मानवी अधिकारांचा जागतिक जाहीरनामा, १९६६
- ६) मानवी हक्कापासून वंचित राहण्याच्या समस्या, गरीबी, निरक्षरता, बेकारी, सामाजिक – सांस्कृतिक – धार्मिक प्रथा यासारख्या अडचणी, (हिंसाचार, भ्रष्टाचार, दहशतवाद, कामगारांचे शोषण, संरक्षित गुन्हेगारी, इत्यादी.)
- ७) राष्ट्रीय मानव अधिकार आयोग , राज्य मानव अधिकार आयोग
- ८) राष्ट्रीय मागासवर्गीय आयोग
- ९) राष्ट्रीय अनुसूचित जाती आयोग
- १०) राज्य अनुसूचित जाती व अनुसूचित जमाती आयोग
- ११) राष्ट्रीय अनुसूचित जमाती आयोग
- १२) राष्ट्रीय महिला आयोग , राज्य महिला आयोग
- १३) राष्ट्रीय अल्पसंख्यांक आयोग
- १४) माहिती आयोग
- १५) राज्य मागासवर्ग आयोग

(८) समाजकार्याच्या संबंधित समाजशास्त्र, अर्थशास्त्र

- १) समाजकार्याच्या संबंधित समाजशास्त्र
- २) समाजकार्याच्या संबंधित मानसशास्त्र / शिक्षणशास्त्र
- ३) समाजकार्याच्या संबंधित अर्थशास्त्र

(९) मानवी अभिवृद्धी व व्यक्तिमत्त्व विकास – व्यक्तिमत्त्व व सामाजीकरण

- १) निवासी संस्थातील विद्यार्थ्यांचा व्यक्तिमत्त्व विकास – मानसिक, बौद्धिक, व्यक्तिमत्त्व व कौशल्य विकासातील भूमिका, नवीन उपक्रम
- २) दिव्यांग व्यक्तींचा व्यक्तिमत्त्व विकास
- ३) मानवी अभिवृद्धी व मानव संसाधन विकास
- ४) व्यक्तिमत्त्व विकास – व्यक्तिमत्त्व व सामाजीकरण
- ५) शिक्षण व मानवी अभिवृद्धी
- ६) आरोग्य व मानवी अभिवृद्धी

(१०) मूलभूत संशोधन ज्ञान

- १) संशोधनाचे प्रकार, संशोधनाची प्रक्रिया
- २) संशोधन आराखडा
- ३) संशोधन अभियोग्यता
- ४) वाचन आकलन
- ५) आधारसामग्री अर्थउकल
- ६) अध्यापन अभियोग्यता
- ७) उच्च शिक्षण पद्धती
- ८) व्यावसायिक शिक्षण कौशल्य विकास

सामान्य अध्ययन

(११) आधुनिक भारताचा विशेषतः महाराष्ट्राचा इतिहास

- १) युरोपियन आणि अँलो - ब्रिटिश युद्धे
- २) ब्रिटिश प्रशासन - गव्हर्नर जनरल्स आणि व्हाईसरॉयांची भूमिका
- ३) ब्रिटिश राजवटीतील घटनात्मक सुधारणा, कायदे, आयोग व समित्या
- ४) सामाजिक धार्मिक सुधारणा
- ५) शिक्षण आणि प्रेस
- ६) ब्रिटिश राजवटीचा आर्थिक परिणाम
- ७) राष्ट्रवाद आणि राजकीय संघटनांचा उदय
- ८) क्रांतिकारक संघटना व राष्ट्रवाद
- ९) काँग्रेस पक्ष - संस्थापक, अधिवेशने, ठराव
- १०) स्वातंत्र्य चळवळ - काँग्रेस, स्वदेशी, असहयोग, सविनय कायदेभंग, भारत छोडो
- ११) शेतकरी आंदोलन आणि कृषी सुधारणा
- १२) कामगार चळवळी आणि कामगार संघटना
- १३) मुस्लिम लीग आणि फाळणी
- १४) स्वातंत्र्य आणि संबंधित समस्या
- १५) संयुक्त महाराष्ट्र चळवळ व स्वातंत्र्योत्तर भारत

(१२) भारताचा विशेषतः महाराष्ट्राचा भूगोल

- १) भौतिक भूगोल - पर्वत, पठार, वाळवंट, किनारपट्टी, बेटे
- २) वने आणि वनस्पती, परिस्थितिकी, पर्यावरण
- ३) महाराष्ट्रातील जमिनीचे प्रकार
- ४) प्रमुख पिके - शेती
- ५) शहरे आणि नागरीकरण
- ६) आर्थिक भूगोल - खनिजे आणि ऊर्जा संसाधने, वाहतूक आणि पर्यटन
- ७) उद्योग
- ८) राजकीय भूगोल - लोकसंख्या, भाषा, जमाती आणि वंश, स्थाने आणि सीमा

(१३) हवामान बदल, कारणे परिणाम व उपाय, आपत्तीचे परिणाम व व्यवस्थापन

- २७) हवामान बदल, कारणे परिणाम व उपाय
- २८) नैसर्गिक व मानवनिर्मित आपत्तीचे परिणाम व व्यवस्थापन

(१४) भारतीय राज्यव्यवस्था, कल्याणकारी राज्य

- २९) भारतीय राज्यघटना (विशेषतः राज्यघटनेची प्रास्ताविका)
- ३०) मूलभूत हक्क, मार्गदर्शक तत्त्वे व मूलभूत कर्तव्ये)
- ३१) राज्यघटनेचा इतिहास
- ३२) लोकशाहीची संकल्पना, प्रकार व भारतातील लोकशाही
- ३३) राज्य प्रशासन व स्थानिक प्रशासन (ग्रामीण तसेच शहरी) यांची रचना, अधिकार व कार्ये
- ३४) पंचायतराज, सत्तेचे विकेंद्रीकरण, ७३ वी व ७४ वी घटनादुरुस्ती, पेसा कायदा, वन हक्क अधिनियम २००६
- ३५) मा. सर्वोच्च न्यायालयाचे न्याय निर्णय (इंद्रा सहानी विरुद्ध केंद्र शासन, माधुरी पाटील विरुद्ध अपर आयुक्त आदिवासी विकास

(१५) अर्थव्यवस्था

- ४५) नीती आयोग व राष्ट्रीय विकास परिषद
- ४६) पंचवार्षिक योजनांचा इतिहास
- ४७) सूक्ष्म नियोजन
- ४८) बेरोजगारी, कौशल्य विकास व स्वयंरोजगार
- ४९) भारतीय अर्थव्यवस्था, आर्थिक विकास व नियोजन

(१६) विज्ञान

- ५०) सामान्य विज्ञान
- ५१) आरोग्य व पोषक आहार (हेल्थ अँड न्यूट्रिशन), उपचारशास्त्रीय अन्न
- ५२) पर्यावरण पूरक घरे
- ५३) मूलभूत संगणक तंत्रज्ञान, संप्रेषण, माहिती व संज्ञापन तंत्रज्ञान

(१७) राष्ट्रीय व आंतरराष्ट्रीय चालू घडामोडी

- १) जागतिक राजकीय घटना -
आंतरराष्ट्रीय संबंध, शिखर परिषदा, निवडणुका, संरक्षणविषयक घटना, मानवी हक्क समस्या, आंतरराष्ट्रीय संघटना - UN, ASEAN, BRICS, European Union, G20, OPEC, SCO, SAARC, NAM
- २) राष्ट्रीय राजकीय घटना -
राजकीय पक्ष, निवडणुका, प्रशासन, न्यायालयीन निकाल, आयोग, कायदे व घटनादुरुस्त्या, आंदोलने, राष्ट्रीय / महाराष्ट्र स्तरावरील संघटनात्मक व संस्थात्मक बाबी
- ३) जागतिक आर्थिक व वित्तीय घटना -
जागतिक स्तरावरील आर्थिक घडामोडी, विदेशी व्यापार, जागतिक बँक, IMF, WTO
- ४) राष्ट्रीय आर्थिक व वित्तीय घटना -
राष्ट्रीय उत्पन्न, विकास कार्यक्रम, अर्थसंकल्प व सार्वजनिक वित्त, बँकिंग, कृषी व ग्रामीण विकास, दारिद्र्य व बेकारी, उद्योग आणि पायाभूत क्षेत्रातील घटना

- ५) **तंत्रवैज्ञानिक घटना -**
ऊर्जा तंत्रज्ञान व आण्विक प्रकल्प, आयसीटी, अवकाशविज्ञान
- ६) **वैज्ञानिक घटना -**
वैज्ञानिक संस्था व संशोधक, जैवतंत्रज्ञान, रोगविज्ञान
- ७) **सामाजिक व शैक्षणिक घटना -**
सामाजिक सुरक्षेचे उपक्रम व पुढाकार, सर्वसमावेशकता, वंचित जमाती आणि समुदाय
- ८) **शैक्षणिक, कौशल्य विकास व आरोग्य क्षेत्रातील घटना -**
शैक्षणिक व आरोग्य क्षेत्रातील घटना, रोजगार निर्मिती व कौशल्य विकास
- ९) **भौगोलिक व पर्यावरणविषयक घटना -**
प्रकाशझोतातील स्थळे, सीमा आणि संघर्ष, राजधानी आणि महत्त्वाची शहरे, धरणे आणि प्रकल्प, राजकीय भूगोल, पर्यावरण परिषदा, संवर्धन, कायदे, आपत्ती व्यवस्थापन
- १०) **सांस्कृतिक व पर्यटन घटना -**
संगीत व नृत्य, चित्रपट आणि उत्सव, यात्रा, संस्था व स्मारके
- ११) **साहित्यिक घटना -**
प्रकाशझोतातील पुस्तके व लेखक, मराठी साहित्य संमेलन व इतर उपक्रम
- १२) **नेमणुका, नियुक्ती व प्रकाशझोतातील व्यक्ती -**
आंतरराष्ट्रीय/राष्ट्रीय/महाराष्ट्र - नेते, अध्यक्ष, पंतप्रधान, मुत्सद्दी
- १३) **पारितोषिक, पुरस्कार व बहुमान -**
आंतरराष्ट्रीय/राष्ट्रीय/महाराष्ट्र - नागरी पुरस्कार, शौर्य, चित्रपट, साहित्य
- १४) **क्रीडाविषयक घटना -**
क्रीडा स्पर्धा, खेळाडूंची कामगिरी, प्रकाशझोतातील खेळाडू व प्रशिक्षक, ऑलिंपिक, आशियाई खेळ, अॅथलेटिक्स, हॉकी, बॅडमिंटन, बुद्धिबळ, क्रिकेट, फुटबॉल, टेनिस
- १५) **सामान्यज्ञान -**
महत्त्वाचे दिवस व वर्ष, सर्वप्रथम, सर्वात मोठे/छोटे, ऐतिहासिक घटनाक्रम

(१८) बुद्धिमापन चाचणी

- * बुद्धिमापन चाचणी - उमेदवार किती लवकर व अचूकपणे विचार करू शकतो हे अजमावण्यासाठी अंकगणित - बेरीज, वजाबाकी, गुणाकार, भागाकार, दशांश अपूर्णांक व टक्केवारी

बुद्धिमापन चाचणी -

- ८६) संख्या आणि वर्णमालिका
- ८७) सांकेतिक भाषा, साम्य, तुलना, वर्गीकरण
- ८८) मशीन इनपुट आणि चिन्हे, गणितीय तर्क, परिच्छेदांवरून निष्कर्ष काढणे
- ८९) विधाने आणि युक्तिवाद, विधाने आणि गृहितके, विधाने आणि निष्कर्ष
- ९०) बैठक व मांडणी व्यवस्था
- ९१) नातेसंबंध
- ९२) आकृत्यांवरील प्रश्न, घनावरील प्रश्न

अंकगणित -

- १) संख्या आणि वर्णमालिका
- २) सांकेतिक भाषा, साम्य, तुलना, वर्गीकरण

- ३) मशीन इनपुट आणि चिन्हे, गणितीय तर्क, परिच्छेदांवरून निष्कर्ष काढणे
- ४) विधाने आणि युक्तिवाद, विधाने आणि गृहितके, विधाने आणि निष्कर्ष
- ५) बैठक व मांडणी व्यवस्था
- ६) नातेसंबंध
- ७) आकृत्यांवरील प्रश्न, घनावरील प्रश्न
- ८) संख्याप्रणाली - लसावि, मसावि, वर्गमूळ आणि घनमूळ
- ९) बेरीज, वजाबाकी, गुणाकार, भागाकार, दशांश अपूर्णांक
- १०) टक्केवारी, भागीदारी, सरासरी, संभाव्यता
- ११) गुणोत्तर आणि प्रमाण, मिश्रण, साखळी नियम
- १२) वेळ आणि अंतर, रेल्वे, बोट आणि जलप्रवाह, काळ आणि काम
- १३) नफा आणि तोटा, विक्री आणि खरेदी, साधे आणि चक्रवाढ व्याज
- १४) भूमिती - क्षेत्रफळ, घनफळ आणि परिमिती
- १५) घड्याळ, कॅलेंडर, वय, दिशानिर्देश, वेन आकृत्यांवरील प्रश्न

Study
CIRCLE

(११) इतिहास

आधुनिक भारताचा विशेषतः महाराष्ट्राचा इतिहास

- १) युरोपियन आणि अँग्लो – ब्रिटिश युद्धे
- २) ब्रिटिश प्रशासन – गव्हर्नर जनरल्स आणि व्हाईसरॉयांची भूमिका
- ३) ब्रिटिश राजवटीतील घटनात्मक सुधारणा, कायदे, आयोग व समित्या
- ४) सामाजिक धार्मिक सुधारणा
- ५) शिक्षण आणि प्रेस
- ६) ब्रिटिश राजवटीचा आर्थिक परिणाम
- ७) राष्ट्रवाद आणि राजकीय संघटनांचा उदय
- ८) क्रांतिकारक संघटना व राष्ट्रवाद
- ९) काँग्रेस पक्ष – संस्थापक, अधिवेशने, ठराव
- १०) स्वातंत्र्य चळवळ – काँग्रेस, स्वदेशी, असहयोग, सविनय कायदेभंग, भारत छोडो
- ११) शेतकरी आंदोलन आणि कृषी सुधारणा
- १२) कामगार चळवळी आणि कामगार संघटना
- १३) मुस्लिम लीग आणि फाळणी
- १४) स्वातंत्र्य आणि संबंधित समस्या
- १५) संयुक्त महाराष्ट्र चळवळ व स्वातंत्र्योत्तर भारत

२३) आधुनिक भारताचा विशेषतः महाराष्ट्राचा इतिहास

- १) १८७७ मध्ये शिशीरकुमार घोष यांनी 'इंडियन लीग' ही संघटना कशासाठी स्थापन केली होती?
 - a) पत्रकारितेची निती माध्यमांच्या नैतिक वर्चस्वाकडे झुकते
 - b) माध्यमे फक्त बातम्या देत नाहीत तर शासन आणि लोक यांच्यात विभागणी करते.
 - c) प्रत्येकाला मत आणि अभिव्यक्ती स्वातंत्र्याचा अधिकार आहे.
 - d) प्रेस हा लोकशाहीचा अविभाज्य स्तंभ नाही.

पर्यायी उत्तरे :

- १) (a) आणि (c) फक्त २) (a), (b) आणि (c) फक्त ३) (b) आणि (d) ४) (d) फक्त
- 1) Which of the following statement/s is/are incorrect ?
 - (a) Journalistic ethics tends to dominate media ethics
 - (b) Media not only reports but divides the state and the public
 - (c) Everyone has the right to freedom of opinion and expression
 - (d) The press is not indispensable pillar of democracy

Answer Options :

- 1) (a) and (c) only 2) (a), (b) and (c) only
- 3) (b) and (d) 4) (d) only

- २) खालीलपैकी कोणते विधान/विधाने बरोबर आहे/आहेत ?
- a) लॉर्ड कर्झनने शिमला परिषदेला धोरणांचा पाठपूरावा करण्यासाठी भारतीय विद्यापीठ आयोगाची स्थापना १९०२ मध्ये केली.
- b) लॉर्ड कर्झनच्या मते ज्ञानाच्या कक्षा वाढविणे आणि त्याकरिता प्रोत्साहन देणे आणि विद्यार्थ्यांचे चारित्र्य घडविणे या आदर्श विद्यापीठाला महत्त्वाच्या दोन गोष्टींची गरज असते.

पर्यायी उत्तरे :

- १) फक्त (a) २) फक्त (b) ३) (a) आणि (b) ४) वरीलपैकी नाही
- 2) Which of the following statement(s) is/are correct ?
- (a) Lord Curzon established the Indian Universities Commission in 1902 to pursue the policies at Shimla Conference.
- (b) According to Lord Curzon, two important things an ideal university needs are the growth and promotion of the horizon of knowledge and the development of character of the students.

Answer Options :

- 1) Only (a) 2) Only (b) 3) (a) and (b) 4) None of the above

१) भारताचा इतिहास आणि भारतीय राष्ट्रीय चळवळ (१५)

- १) खालीलपैकी कोणते/कोणती विधाने चुकीचे आहे/आहेत ?
- a) डॉ. राधाकृष्णन आयोग हा विद्यापीठ शिक्षण आयोग म्हणून ओळखला जातो. (१९४८-४९)
- b) मुदलीयार आयोग हा माध्यमिक शिक्षण आयोग म्हणून ओळखला जातो. (१९५२-५३)
- c) कोठारी आयोग हा भारतीय शिक्षण आयोग म्हणून ओळखला जातो. (१९६४-६६)
- d) राष्ट्रीय ज्ञान आयोग हा सॅम पित्रोदा यांच्या अध्यक्षतेखाली २००५ मध्ये स्थापन करण्यात आला होता.

पर्यायी उत्तरे :

- १) फक्त (d) २) (b) आणि (d) ३) वरीलपैकी सर्व ४) वरीलपैकी नाही
- 1) Which of the following statement(s) is/are incorrect ?
- (a) The Dr. Radhakrishnan Commission is known as The University Education Commission (1948 — 49).
- (b) The Mudaliar Commission is known as the Secondary Education Commission (1952 — 53).
- (c) The Kothari Commission is known as the Education Commission of India (1964 - 66).
- (d) The National Knowledge Commission was established in 2005 under the Chairmanship of Sam Pitroda.

Answer Options :

- 1) Only (d) 2) (b) and (d) 3) All of the above 4) None of the above
- २) ला भारतामध्ये वॅथॉलिक रिलीफ सर्व्हिसेसची (सी.आर.एस.) स्थापना केली.
- १) १९५१ २) १९६१ ३) १९५४ ४) १९५६
- 2) The Catholic Relief Services (CRS) was established in India in
- 1) 1951 2) 1961 3) 1954 4) 1956

- ३) भारतातील इंग्रजी शिक्षणाची सनद म्हणून याला संबोधले जाते.
१) वुडचा खलिता २) मेकॉले इतिवृत्तांत
३) लॉर्ड कर्झन यांचा ठराव ४) हंटर यांची शिफारस
- 3) The Magna Carta of English Education in India is
1) Wood's Despatch 2) Macaulay's Minutes
3) Lord Curzon's Resolution 4) Hunter's Recommendation
- ४) भारत सरकार कायदा, १९३५ मध्ये प्रथमच ही संज्ञा प्रसिद्ध झाली.
१) सामाजिक पुनर्वसन २) अनुसूचित जाती (शेड्यूलड कास्ट्स)
३) इतर मागासवर्ग ४) सामाजिक अंतर्भाव
- 4) The term "....." appeared for the first time in the Government of India Act, 1935.
1) Social Rehabilitation 2) Scheduled Castes
3) Other Backward class 4) Social Inclusion
- ५) रॉयल कमिशन (१९०९) च्या विकेंद्रीकरण अहवालात खालीलपैकी कोणते विधान बरोबर आहे?
१) जिल्ह्याचे ग्रामक्षेत्र हे ४४३० चौ.मैल २) सरासरी लोकसंख्या ९,३१,०००
३) जिल्हादंडाधिकारी हा जिल्ह्याचा प्रमुख असेल ४) सर्व बरोबर
- 5) In the report of the Royal Commission on Decentralisation (1909) which one of the following sentence is correct ?
1) Village area of district 4430 sq. miles
2) Average population 9,31,000
3) At the Head of the District will be the District Magistrate
4) All correct
- ६) खालीलपैकी योग्य कथन/ने ओळखा.
a) बॉम्बे मिल हँडस असोसिएशनची स्थापना नारायण लोखंडे यांनी केली.
b) ऑल इंडिया ट्रेड युनियन कॉंग्रेसवर (AITUC) कॉंग्रेस पक्षाचा प्रभाव आहे.
पर्यायी उत्तरे :
१) फक्त (a) २) फक्त (b) ३) (a) व (b) दोन्ही ४) यापैकी नाही
- 6) Select the correct statement/s from the following -
a) Bombay Mill Hands Association was established by Narayan Lokhande.
b) All India Trade Union Congress (AITUC) is influenced by Congress Party.
Answer Options :
1) Only (a) 2) Only (b) 3) Both (a) and (b) 4) None of these
- ७) मौर्य राज्याच्या प्रशासनात 'द्वारिक' या पदाचा संदर्भ आहे :
१) सैन्य प्रमुख २) राजघराण्याचा प्रभारी
३) सामान्य प्रशासनाचा प्रमुख ४) अभियंता, रस्ते प्रभारी
- 7) In the administration of Mauryan state, the term 'Dauvarik' refers to :
1) Chief of Army 2) Incharge of Royal Household
3) Chief of General administration 4) Engineer, Incharge of roads

८) मोगल काळात जिल्ह्याचा प्रमुख होता/होते :

- a) करोरी फौजदार b) सुभेदार c) अमलगुजार d) राजुका

पर्यायी उत्तरे :

- १) (a) आणि (b) पर्याय योग्य आहेत. २) (c) आणि (d) पर्याय योग्य आहेत.
३) केवळ (a) हा पर्याय योग्य आहे. ४) केवळ (b) हा पर्याय योग्य आहे.

8) In the Mughal period, the head of the district was/were :

- a) Karori Faujdar b) Subhedar c) Amulguzar d) Rajuka

Answer Options :

- 1) (a) and (b) alternatives are correct 2) (c) and (d) alternatives are correct
3) Only (a) alternative is correct 4) Only (b) alternative is correct

९) ला भारतामध्ये कॅथॉलिक रिलीफ सर्व्हिसेसची (सी.आर.एस.) स्थापना केली.

- १) १९५१ २) १९६१ ३) १९५४ ४) १९५६

9) The Catholic Relief Services (CRS) was established in India in

- 1) 1951 2) 1961 3) 1954 4) 1956

१०) भारत स्वतंत्र झाल्यावर देखील ब्रिटिश कॉमनवेल्थ चे सदस्यत्व चालू ठेवताना भारताचे पंतप्रधान पं. नेहरूंनी कोणत्या गोष्टीवर भर दिला ?

- १) प्रत्येक सदस्य राज्याला आपले स्वतंत्र परराष्ट्र धोरण ठरविण्याचे स्वातंत्र्य हवे.
२) प्रत्येक सदस्य राज्याला संयुक्त राष्ट्रसंघाचे पूर्ण सदस्यत्व घेणे बंधनकारक असावे.
३) प्रत्येक सदस्य राज्याला आपले स्वतंत्र आर्थिक धोरण ठरविण्याचे स्वातंत्र्य हवे.
४) प्रत्येक सदस्य राज्याने अलिप्तता वादी चळवळीचा भाग व्हावे.

10) What did Pt. Nehru insist for each member of the commonwealth when India became independent and decided to remain a member of the British Commonwealth ?

- 1) Each member state should be free to devise its own foreign policy
2) Each member state should be a full-fledged member of the United Nations
3) Each member state should be free to devise its own economic policy
4) Each member should join the non-aligned movement

१) युरोपियन आणि अँग्लो - ब्रिटिश युद्धे

१) खालील विधाने विचारात घ्या.

- a) इ.स. १६०८ मध्ये कॅप्टन विल्यम हॉकिन्स सुरतला आला.
b) त्याने जहांगीरकडून सुरत येथे वखार उभारण्यासाठी परवानगी मिळविली.

पर्यायी उत्तरे :

- १) (a) असत्य आहे २) (b) असत्य आहे
३) (a) आणि (b) असत्य आहे ४) (a) आणि (b) सत्य आहे

1) Consider the following statements :

- a) Captain William Hawkins came to Surat in 1608 A.D.
b) He obtained permission from Jahangir to set up a factory at Surat.

Answer Options :

- 1) (a) is not correct 2) (b) is not correct
3) (a) and (b) are not correct 4) (a) and (b) are correct

- २) १६९० नंतर पुलीकत ऐवजी नगापट्टम यांचे कोरोमांडेल वरील प्रमुख केंद्र बनले.
१) डच २) फ्रेंच ३) इंग्लिश ४) पोर्तुगीज
- 2) After 1690, Negapatam instead of Pulicat became the chief seat of the on the Coromandel.
1) Dutch 2) French 3) English 4) Portuguese
- ३) १७५७ नंतर बंगालचा नवीन नवाब म्हणून ब्रिटिशांनी कोणाची नियुक्ती केली ?
१) मीर जाफर २) मीर कासिम ३) सिराज-उद्-दौला ४) शहा आलम
- 3) To whom did the British appoint as the new Nawab of Bengal after 1757 ?
1) Mir Jafar 2) Mir Qasim 3) Siraj-ud-daula 4) Shah Alam
- ४) पुढील विधाने भारतातील कोणत्या लढाईबद्दल आहेत ?
a) या लढाईच्या सुरुवातीला फ्रेंचांनी सेंट डेव्हिड किल्ला जिंकून घेतला.
b) या लढाईत फ्रेंचांना मद्रास जिंकता आले नाही.
c) ही लढाई फ्रेंच हरले.
d) या लढाईमुळे फ्रेंचांचा दक्षिण भारतातील प्रभाव संपुष्टात आला.

पर्यायी उत्तरे :

- १) प्लासीची लढाई २) वाँदीवाँशची लढाई ३) बक्सारची लढाई ४) आष्टीची लढाई
- 4) The following statements are about which battle in India ?
a) In the beginning of this battle the French Won Fort Saint David.
b) The French were not able to capture Madras in this battle.
c) The French lost this battle.
d) The French influence in South India came to an end due to this battle.

Answer Options :

- 1) The Battle of Plassey 2) The Battle of Wandiwash
3) The Battle of Buxar 4) The Battle of Ashti

२) ब्रिटिश प्रशासन – गव्हर्नर जनरल्स आणि व्हाईसरॉयांची भूमिका

- १) १७७२ मध्ये यांची पदे रद्द करून महसुलाचे प्रशासन थेट गव्हर्नर आणि परिषद यांच्या नियंत्रणाखाली दिले.
१) नायब दिवाण २) दिवाण ३) कलेक्टर ४) मामलेदार
- 1) In 1772 the posts of were abolished and the revenue administration was placed under the direct control of Governor and Council.
1) Naib Diwans 2) Diwans 3) Collectors 4) Mamlatdars
- २) खालीलपैकी कोणत्या खात्याचे प्रमुख म्हणून डॉ. बी. आर. आंबेडकर यांची व्हाईसरॉयच्या कार्यकारी मंडळावर इ.स. १९४२ मध्ये नियुक्ती झाली होती ?
१) समाज कल्याण २) कामगार ३) शिक्षण ४) रेल्वे
- 2) Which of the following department Dr. B.R. Ambedkar was appointed as a Head of Viceroy's executive council in 1942 ?
1) Social welfare 2) Labour 3) Education 4) Railway

३) ब्रिटिश राजवटीतील घटनात्मक सुधारणा, कायदे, आयोग व समित्या

- १) इ.स. १८६१ च्या भारतीय परिषद कायदानुसार खालीलपैकी कोणती विधान/ने सत्य आहेत ?
- a) लोकशाहीचा प्रारंभ
b) भारतीयांना प्रतिनिधित्व
c) सत्तेचे विकेंद्रीकरणाचा प्रारंभ
d) लोकप्रतिनिधींची संख्या वाढली

पर्यायी उत्तरे :

- १) (a), (b), (c) २) (c), (d) ३) (a), (b) ४) (b), (d)

- 1) According to the Indian Councils Act of 1861, which sentence/s is/are correct ?
- a) To start Democracy
b) To appoint Indian representative
c) To start decentralisation of power
d) To increase public representative

Answer Options :

- 1) (a), (b), (c) 2) (c), (d) 3) (a), (b) 4) (b), (d)

- २) कोणत्या इंडियन कौन्सिल अॅक्टने हिंदुस्थानच्या राज्यकारभारात कायदा करण्याच्या कार्यात हिंदी लोकांचा समावेश करण्यात आला ?

- १) मोर्ले-मिंटो सुधारणा कायदा २) मॉटॅग्यू-चेल्म्सफोर्ड सुधारणा कायदा
३) १९३५ चा भारतविषयक कायदा ४) १८६१ चा इंडियन कौन्सिल अॅक्ट

- 2) By which Indian Council Act Indian people were admitted in the Legislative activities for India ?

- 1) Morle-Minto Reforms Act 2) Montagu-Chelmsford Reforms Act
3) India Act of 1935 4) Indian Council Act of 1861

- ३) कोणत्या कायदानुसार कायदे मंडळातील सभासदांना अंदाजपत्रकावर टीका करता येत नव्हती ?

- १) भारतीय परिषद कायदा १८९२ २) भारतीय परिषद कायदा १८६१
३) भारतीय परिषद कायदा १९०९ ४) भारत सरकारचा कायदा १९१९

- 3) By which law, members of the legislature could not criticize the budget ?

- 1) Indian Council Act-1892 2) Indian Council Act-1861
3) Indian Council Act-1909 4) Government of India Act-1919

- ४) इ.स. १९१९ च्या भारतीय परिषद कायदानुसार, खालीलपैकी कोणती विधाने असत्य आहेत ?

- a) केंद्रीय व प्रांतीय कायदेमंडळाचा विस्तार
b) मुस्लिमांसाठी स्वतंत्र मतदार संघ
c) केंद्रीय कायदे मंडळातील सदस्यसंख्या १६ वरून ५० करण्यात आली.
d) केंद्रीय व प्रांतीय कायदेमंडळाचे अधिकार कमी केलेत.

पर्यायी उत्तरे :

- १) (a), (b), (c) २) (a), (b) ३) (c), (d) ४) (a), (c), (d)

- 4) About Indian Council Act 1919, which of the following sentences is/are incorrect ?

- a) Expansion of central and provincial legislative council.
b) Separate constituency for Muslims.
c) Increased the number of members of the central legislative council from 16 to 50.
d) Authority of central and provincial legislative council is decreased.

Answer Options :

- 1) (a), (b), (c) 2) (a), (b) 3) (c), (d) 4) (a), (c), (d)

४) सामाजिक धार्मिक सुधारणा

- १) १९१९ मध्ये ब्रिटिश सरकारने त्यांच्या सामाजिक कार्याबद्दल 'केसर हिंद सुवर्णपदक' देऊन यांना गौरविले होते.
- १) कृष्णाबाई घुमटकर २) अवंतिकाबाई गोखले ३) उमा चक्रवर्ती ४) पंडिता रमाबाई
- 1) In 1919 the British Government honoured her by 'Kaiser-e-Hind Gold Medal' for her social work.
- 1) Krushnabai Ghumatkar 2) Awantikabai Gokhale
3) Uma Chakravarti 4) Pandita Ramabai
- २) १९१८ मध्ये महर्षी विठ्ठल रामजी शिंदे यांनी मुंबईत भरविलेल्या अखिल भारतीय अस्पृश्यता निवारण परिषदेचे हे अध्यक्ष होते.
- १) गणेश आक्काजी गवई २) महाराजा सयाजीराव गायकवाड
३) सेनू नारायण मेढे ४) राजर्षी छत्रपती शाहू
- 2) presided over Akhil Bhartiya Asprushyata Nivaran Parishad organized by Maharshj Vitthal Ranji Shinde at Bombay in 1918.
- 1) Ganesh Akkaji Gavai 2) Maharaja Sayajirao Gaikawad
3) Senu Narayan Medhe 4) Rajarshi Chhatrapati Shahu
- ३) प्रबोधनकार ठाकरेंवर खालीलपैकी कोणत्या साहित्याचा प्रभाव होता ?
- a) लोकहितवादी गोपाळ हरी देशमुख b) महात्मा ज्योतिबा फुले
c) चिपळूणकरांची निबंधमाला d) वि. दा. सावरकर
- पर्यायी उत्तरे :**
- १) (b), (c), (d) २) (c), (d), (b) ३) (a), (b), (c) ४) (a), (d), (b)
- 3) Which social reformers literatures impacts on Prabodhankar Thakare ?
- a) Lokhitwadi Gopal Hari Deshmukh b) Mahatma Jyotirao Phule
c) Chiplunkars Nimbandhmala d) V. D. Savarkar
- Answer Options :**
- 1) (b), (c), (d) 2) (c), (d), (b) 3) (a), (b), (c) 4) (a), (d), (b)
- ४) खालील ठराव कोणत्या परिषदेत पास झाले ?
- a) अस्पृश्यांना प्राथमिक शिक्षण सक्तीचे व मोफत करावे. b) बहिष्कृत वर्गातील विद्यार्थ्यांना शिष्यवृत्त्या द्याव्यात.
c) स्पृश्य व अस्पृश्य वर्गाच्या शाळा एकच असाव्यात. d) तलाठ्याच्या जागेवर बहिष्कृत वर्गाच्या नेमणुका कराव्यात.
e) मृत जनावरांचे मांस खाणे हा गुन्हा ठरवावा.
- पर्यायी उत्तरे :**
- १) दक्षिण महाराष्ट्र बहिष्कृत वर्गाची परिषद (माणगाव) २) अखिल भारतीय बहिष्कृत समाज परिषद (नागपूर)
३) मुंबई इलाखा अस्पृश्यता निवारण परिषद (पुणे) ४) अखिल भारतीय अस्पृश्य परिषद (दिल्ली)

- 4) The following resolutions were passed in which conference ?
a) Make primary education compulsory and free for the untouchables.
b) Scholarships should be given to students in excluded classes.
c) Touch and untouchable class schools should be the same.
d) Excluded class should be appointed in post of Talathi.
e) Eating carcass of animals should be considered a crime.

Answer Options :

- 1) South Maharashtra council of Bahishkrut classes (Mangaon)
2) All India Bahishkrut-Samaj Parishad (Nagpur)
3) Mumbai District Untouchability Prevention Conference (Pune)
4) All India Untouchable Conference (Delhi)

- ५) भारतात होमिओपॅथीचा पहिला सार्वजनिक दवाखाना स्थापन करण्याचे श्रेय कोणाला दिले जाते ?

- १) फत्तेसिंह भोसले
२) सयाजीराव गायकवाड
३) राजर्षी छ. शाहू महाराज
४) राजा रणजितसिंह

- 5) The credit to start the first General Homoeopathy Hospital in India goes to

- 1) Fattesingh Bhosale
2) Sayajirao Gaikawad
3) Rajarshi chh. Shahu Maharaj
4) Raja Ranjitsingh

- ६) पुढील वाक्यात कोणाचे वर्णन केले आहे ?

- a) बॉम्बे नेटिव्ह एज्युकेशन डिपार्टमेंटचे ते सेक्रेटरी होते.
b) एलफिन्स्टन इन्स्टिट्यूटमध्ये ते गणित व शास्त्राचे सहायक प्राध्यापक होते.
c) त्यांनी शास्त्र व गणितावर लेखन केले.
d) दादाभाई नवरोजी आणि भाऊ दाजी त्यांचे विद्यार्थी होते.

पर्यायी उत्तरे :

- १) न्यायमूर्ती रानडे
२) न्यायमूर्ती तेलंग
३) गोपाळ हरी देशमुख
४) बाळशास्त्री जांभेकर

- 6) Who is described in the following sentences ?

- a) He was secretary to the 'Bombay Native Education Department.'
b) He was appointed as assistant professor of Mathematics and Science at the Elphinstone Institute.
c) He Wrote on Science and Mathematics.
d) Dadabhai Naoroji and Bhau Daji were his students.

Answer Options :

- 1) Justice Ranade
2) Justice Telang
3) Gopal Hari Deshmukh
4) Balashastri Jambhekar

५) शिक्षण आणि प्रेस

- १) ही ज्योतिबा फुले यांच्या शाळेतील पहिली अस्पृश्य विद्यार्थिनी होती.

- १) पार्वती साळवे
२) मुक्ता साळवे
३) जना साळवे
४) विठाबाई साळवे

- 1) Was the first untouchable girl student in Mahatma Jotiba Phule's school.

- 1) Parvati Salve
2) Mukta Salve
3) Jana Salve
4) Vithabai Salve

- २) याने कोकणात शिक्षणाचा प्रचार करण्यास सुरुवात केली.
१) एल्फिन्स्टन २) वॉरन हेस्टिंग्ज ३) टी. बी. जेर्व्हिस ४) विल्यम जेर्व्हिस
- 2) started spreading education in Konkan.
1) Elphinstone 2) Worren Hastings 3) T. B. Jervois 4) William Jervois
- ३) शिक्षणाचा 'मॅग्नार्कार्टा' कशाला म्हणत असत ?
१) सॅडलर आयोग २) हंटर आयोग ३) मेकॉलेचा अहवाल ४) वुडचा खलिता
- 3) What was known as the 'Magna-Carta' of education ?
1) Saddler Commission 2) Hunter Commission
3) Macaulay's Report 4) Woods' Dispatch
- ४) भारतीय वृत्तपत्र स्वातंत्र्याचा मुक्तीदाता कोण होता ?
१) चार्ल्स मेटकॉल्फ २) सर थॉमस मन्रो ३) थिओफिलस मेटकॉल्फ ४) लॉर्ड मिंगो
- 4) Who was the liberator of Indian Newspapers ?
1) Charles Metcalfe 2) Sir Thomas Munro
3) Theophilus Metcalfe 4) Lord Minto
- ५) गोपाळ हरी देशमुख यांनी आपली 'शतपत्रे' कोणत्या वर्तमान पत्रात प्रसिद्ध केली ?
१) प्रभाकर २) दर्पण ३) इंदुप्रकाश ४) ब्रह्मचारी
- 5) In which newspaper did Gopal Hari Deshmukh publish his 'Shatapatre' ?
1) Prabhakar 2) Darpan 3) Induprakash 4) Brahamachari
- ६) जोड्या जुळवा.
a) भाऊ महाजन i) ज्ञानोदय
b) हेन्री वालंटार्डिन ii) ज्ञानप्रकाश
c) कृष्णाजी रानडे iii) ज्ञानदर्शन त्रैमासिक
d) विष्णुशास्त्री पंडित iv) इंदुप्रकाश

पर्यायी उत्तरे :

(a) (b) (c) (d)

- 1) (ii) (iii) (iv) (i)
2) (iii) (i) (ii) (iv)
3) (i) (ii) (iii) (iv)
4) (iv) (iii) (ii) (i)

6) Match the pairs :

- a) Bhau Mahajan i) Dnyanoday
b) Henry Valentine ii) Dnyanprakash
c) Krishnaji Ranade iii) Dnayadarshak-Trimonthly
d) Vishnushashastri Pandit iv) Induprakash

Answer Options :

(a) (b) (c) (d)

- 1) (ii) (iii) (iv) (i)
2) (iii) (i) (ii) (iv)
3) (i) (ii) (iii) (iv)
4) (iv) (iii) (ii) (i)

6) पुढील निबंध कोणी लिहिले होते ?

a) तीन अर्थशास्त्रे

b) भांडवल गेले, व्यापार गेला

पर्यायी उत्तरे :

१) म. गो. रानडे

२) बा. गं. टिळक

३) गो. ग. आगरकर

४) गो. ह. देशमुख

7) Who wrote the following essays ?

a) Teen ArthaShastre

b) Bhandval gele, Vyapar gela

Answer Options :

1) M. G. Ranade

2) B. G. Tilak

3) G. G. Agarkar

4) G. H. Deshmukh

८) १८८९ मध्ये पुढीलपैकी कोणी निर्णयसागर छापखान्यात काव्य संग्रह प्रकाशित केले होते ?

१) जनार्दन बाळाजी मोडक

२) वामन दाजी ओक

३) जावजी दादाजी चौधरी

४) तुकाराम जावजी चौधरी

8) Who from the following had published Kavya Samgraha at the Nirnyasagar press in 1889 ?

1) Janardan Balaji Modak

2) Vaman Daji Oka

3) Jawaji Dadaji Chaudhari

4) Tukaram Jawaji Chaudhari

९) धों. के. कर्वे यांच्या संदर्भात पुढीलपैकी विजोड वृत्तपत्र ओळखा.

१) इंदुप्रकाश

२) सुबोध पत्रिका

३) गंगालहरी

४) सुधारक

9) With reference to D.K. Karve pick out the odd newspaper from the following.

1) Induprakash

2) Subodh patrika

3) Gangalahari

4) Sudharak

१०) शिवराम महादेव परांजपे यांच्या बद्दल काय सत्य आहे ?

a) बेळगाव येथे १९२१ मध्ये झालेल्या मराठी साहित्य संमेलनाचे अध्यक्ष म्हणून त्यांची निवड झाली होती.

b) त्यांनी स्वराज्य नावाचे नियतकालिक अहिंसा व सत्याग्रहाच्या शिकवणुकीच्या प्रसाराकरिता सुरू केले होते.

पर्यायी उत्तरे :

१) फक्त (a) सत्य आहे

२) फक्त (b) सत्य आहे

३) (a) आणि (b) सत्य आहेत

४) (a) आणि (b) सत्य नाहीत

10) What is true about Sivram Mahadey Paranjape ?

a) He was elected President of Marathi Sahitya Parishad held at Belgaum in 1921,

b) He started a journal Swarajya to propagate gospel of Ahimsa and Satyagraha,

Answer Options :

1) (a) alone is true

2) (b) alone is true

3) (a) and (b) are true

4) (a) and (b) are not true

११) होमरूल चळवळीचा प्रसार पुढीलपैकी कोणत्या वृत्तपत्राच्या माध्यमातून झाला ?

a) कॉमनविल

b) न्यू इंडिया

c) हरिजन

d) स्वराज्य

पर्यायी उत्तरे :

१) (a) आणि (b) फक्त

२) (a), (b) आणि (c) फक्त

३) (a) आणि (d) फक्त

४) (b), (c) आणि (d) फक्त

11) Home rule movement was propagated through which of the following newspapers ?

a) Commonwill

b) New India

c) Harijan

d) Swarajya

Answer Options :

1) (a) and (b) only

2) (a), (b) and (c) only

3) (a) and (d) only

4) (b), (c) and (d) only

- १२) पुढील वाक्यात कोणत्या नियतकालिकाचे वर्णन दिले आहे ?
a) हे नियतकालिक रविवार दिनांक ३ एप्रिल १९२७ रोजी प्रसिद्ध झाले.
b) या नियतकालिकाची किंमत दीड आणा व वार्षिक वर्गणी तीन रुपये होती.
c) वर्षभरातच या नियतकालिकावर ५०० रुपये कर्ज झाले.
d) शेवटी हे नियतकालिक १९२९ मध्ये बंद करावे लागले.

पर्यायी उत्तरे :

- १) समता २) बहिष्कृत भारत ३) हरिजन ४) मूक नायक
- 12) Which periodical is described in the following sentences ?
a) This periodical was published on Sunday, 3 April 1927.
b) The price of this periodical was 1½ Ana and annual subscription was three rupees.
c) Within one year this periodical had loan of rupees five hundred.
d) Ultimately this periodical had to be closed in the year 1929,

Answer Options :

- 1) Samta 2) Bahishkrut Bharat 3) Harijan 4) Mook Nayak

- १३) विजोड नाटक ओळखा.

- १) तुझे आहे तुजपाशी २) सुंदर मी होणार ३) स्वप्नीचे हे धन ४) तुका म्हणे आता

- 13) Pick out the odd play from the following :

- 1) Tuze Aahe Tujapashi 2) Sundar Mee Honar
3) Swapniche He Dhan 4) Tuka Mhane Aata

- १४) खालीलपैकी विजोड गोष्ट ओळखा.

- १) 'सांगावा' २) 'भार' ३) 'रामा महार' ४) 'मी जात चोरली होती'

- 14) Pick out the odd story from the following :

- 1) 'Sangava' 2) 'Bhar' 3) 'Rama Mahar' 4) 'Mi Jat Chorli Hoti'

- १५) बहुरूपी हे यांचे आत्मचरित्र आहे.

- १) चिंतामणराव कोल्हटकर २) श्रीपाद कृष्ण कोल्हटकर
३) कृष्णाजी प्रभाकर खाडीलकर ४) बाळकृष्ण हरी कोल्हटकर

- 15) Bahuroopee is the autobiography of

- 1) Chintamanrao Kolhatkar 2) Shripad Krishna Kothatkar
3) Krishnaji Prabhakar Khadilkar 4) Balkrishna Hari Kothatkar

६) ब्रिटिश राजवटीचा आर्थिक परिणाम

७) राष्ट्रवाद आणि राजकीय संघटनांचा उदय

- १) १८८५ मध्ये अखिल भारतीय राष्ट्रीय सभेच्या स्थापनेपूर्वी भारतात खालीलपैकी कोणती/कोणत्या राजकीय संघटना कार्य करित होती/होत्या ?

- a) इंडियन असोसिएशन b) अभिनव भारत c) पुणे सार्वजनिक सभा d) इंडियन नॅशनल युनियन

पर्यायी उत्तरे :

- १) यापैकी सर्व २) (a), (c) आणि (d) ३) (b), (c) आणि (d) ४) (a), (b) आणि (c)

- 1) Before the formation of the All Indian National Congress in 1885, which of the following Political organizations was/were functioning in India ?
- a) Indian Association b) Abhinav Bharat
c) Pune Sarvjanik Sabha d) Indian National Union

Answer Options :

- 1) All of these 2) (a), (c) and (d) 3) (b), (c) and (d) 4) (a), (b) and (c)

- २) पुढील वाक्यात कोणत्या व्यक्तीचे वर्णन दिले आहे ?
- a) ते एलफिन्स्टन महाविद्यालयातील पहिले भारतीय प्रोफेसर होते.
b) त्यांनी व्यापारी संस्थेच्या लंडनमधील कार्यालयाचा कार्यभार स्वीकारला.
c) लिबरल पक्षाचे सदस्य म्हणून ते ब्रिटिश राजकारणात सक्रीय होते.
d) त्यांनी 'व्हॉईस ऑफ इंडिया' हे वृत्तपत्र सुरु केले.

पर्यायी उत्तरे :

- १) राजा राममोहन रॉय २) सर फिरोजशाहा मेहता ३) दादाभाई नवरोजी ४) गोपाळकृष्ण गोखले

- 2) Whose description is given in the following sentences ?
- a) He was the first Indian professor at Elphinstone college.
b) He took charge of the London office of a business firm.
c) He was active in British politics as a member of liberal party.
d) He started the newspaper 'Voice of India'.

Answer Options :

- 1) Raja Ram Mohan Roy 2) Sir Phirozshah Meheta
3) Dadabhai Naoroji 4) Gopalkrishna Gokhale

- ३) १८७७ मध्ये शिशिरकुमार घोष यांनी 'इंडियन लीग' ही संघटना कशासाठी स्थापन केली होती ?
- a) लोकांना राजकीय शिक्षण देणे. b) लोकांमध्ये राष्ट्रवादाची भावना जागृत करणे.
c) जमीनदारांच्या हिताचे रक्षण करणे. d) जनतेला त्यांचे अधिकार मिळवून देणे.

पर्यायी उत्तरे :

- १) (a) आणि (b) फक्त २) (c) आणि (d) फक्त ३) (b) आणि (c) फक्त ४) (a) आणि (c) फक्त

- 3) Why did Shishirkumar Ghosh establish the organization - The Indian League in 1875 ?
- a) To give political education to the people.
b) To arouse patriotic feelings among the people.
c) To protect the interests of the landlords.
d) To help the people to get their rights.

Answer Options :

- 1) (a) and (b) only 2) (c) and (d) only 3) (b) and (c) only 4) (a) and (c) only

- ४) दक्षिणी संस्थान हितवर्धक सभेच्या शाखा पुढे या नावाखाली सुरु झाल्या होत्या.
- १) भारत सेवक समाज २) प्रजा परिषद ३) रयत सभा ४) रयत असेंब्ली

- 4) Branches of Dakshini Sansthan Hitvardhak Sabha started under the name of

- 1) Bharat Sevak Samaj 2) Praja Parishad 3) Rayat Sabha 4) Rayat Assembly

८) क्रांतिकारक संघटना व राष्ट्रवाद

- १) ब्रिटिश शासनाविरोधी झालेला रांपा आदिवासी उठाव भारतातील कोणत्या राज्यात झाला होता ?
१) ओरिसा २) बंगाल ३) बिहार ४) महाराष्ट्र
- 1) In which Indian state did the Rampa tribal uprising against the British rule take place ?
1) Orissa 2) Bengal 3) Bihar 4) Maharashtra
- २) उमाजी नाईक यांचा पुढारी होता.
१) कोळी २) भिल्ल ३) रामोशी ४) कातकरी
- 2) Umaji Naik was the leader of
1) The Kolis 2) The Bhillas 3) The Ramoshis 4) The Katkaris
- ३) पुढील वाक्यात कोणाचे वर्णन केले आहे ?
a) २० जुलै १८७८ च्या मध्यरात्री ब्रिटिश अधिकारी डॅनियलने त्यांना अटक केले.
b) त्यांना एडन मधील तुरुंगात पाठविले.
c) या शूर स्वातंत्र्य योद्ध्याचे एडन मधील तुरुंगातच १७ फेब्रुवारी १८८३ रोजी निधन झाले.
पर्यायी उत्तरे :
१) लहुजी वस्ताद २) वासुदेव ब. फडके ३) गोपाळ मो. साठे ४) सादू कांबळे
- 3) Who is described in the following sentences ?
a) He was arrested in the midnight of 20th July 1879 by the British officer Daniel.
b) He was sent to the prison in Aden.
c) This brave freedom fighter passed away in the prison in Aden on 17th February 1883.
Answer Options :
1) Lahuji Vastad 2) Vasudev B. Phadke 3) Gopal M. Sathe 4) Saadu Kamble
- ४) कुका चळवळीचे नेते गुरु रामसिंग यांचा मृत्यू इ.स. १८८५ मध्ये येथे झाला.
१) नेपाळ २) इंग्लंड ३) ब्रह्मदेश ४) अमेरिका
- 4) Guru Ramsingh, the leader of the Kuka Movement died in 1885 A.D. at
1) Nepal 2) England 3) Burma 4) America
- ५) विनायक सावरकर, त्र्यंबकराव म्हसकर व रावजी कृष्णा यांनी नाशिक येथे प्रथम कोणती संस्था स्थापन केली ?
१) मित्र मेळा २) राष्ट्रभक्त समूह ३) अभिनव भारत ४) राष्ट्रीय समूह
- 5) Vinayak Savarkar, Trimbakrao Mhaskar and Ravji Krishna first founded an organisation called in Nasik.
1) Mitra Mela 2) Rashtrabhakt Samuh 3) Abhinav Bharat 4) Rashtriya Samuh
- ६) अभिनव भारतातर्फे यांना बॉम्ब तयार करण्यासंबंधी आवश्यक ती माहिती मिळावी म्हणून पॅरिसला पाठविण्यात आले.
१) गणेश दामोदर सावरकर २) पांडुरंग महादेव बापट
३) अनंत लक्ष्मण कान्हेरे ४) विरेंद्रकुमार घोष
- 6) was sent to Paris on behalf of Abhinav Bharat to get the necessary information of making a bomb.
1) Ganesh Damodar Savarkar 2) Pandurang Mahadev Bapat
3) Anant Laxman Kanhere 4) Virendra Kumar Ghosh

- ७) कोणत्या संघटनेचे वर्णन खाली दिले आहे ?
a) बारिंद्रकुमार घोष यांच्या नेतृत्वाखाली तरुणांचा एक गट या संघटनेत पुढे होता.
b) या संघटनेने जुगांतर नावाचे नियतकालिक प्रकाशित केले.
c) ही संघटना संध्या या दुसऱ्या नियतकालिकाने प्रभावित झाली होती.

पर्यायी उत्तरे :

- १) अभिनव भारत गुप्त संघटना
२) यंग बंगाल
३) अनुशीलन समिती
४) कोतवाल दस्ता
- 7) Which organization is described below ?
a) A small group of young men under the leadership of Barindrakumar Ghosh was in the forefront of this organization.
b) This organization published a periodical called Juganter.
c) This organization was also influenced by another periodical named Sandhya.

Answer Options :

- 1) Abhinav Bharat Secret Society
2) The Young Bengal
3) Anushilan Samiti
4) Kotwal Dasta
- ८) प्रितीलता वड्डेदार कोणत्या कटाशी संबंधित होती.
१) काकोरी कट
२) चितगाव कट
३) लाहोर कट
४) मीरत कट

- 8) Pritilata Vaddedar was associated with which of the following Conspiracies ?

- 1) Kakori Conspiracy
2) Chitgaon Conspiracy
3) Lahore Conspiracy
4) Meerut Conspiracy

- ९) पुढील गोष्टी काय होत्या ?

- अ) डिस्टंट थंडर
ब) लोक क्रांती
क) लोक जागरण
ड) सत्यवाणी

पर्यायी उत्तरे :

- १) गुप्त संघटना
२) गुप्त बातमीपत्र
३) नेत्यांची सांकेतिक नावे
४) कार्यवाहीची सांकेतिक नावे
- 9) What were the following things ?
a) Distant Thunder
b) Lok Kranti
c) Lok Jagaran
d) Satyavani

Answer Options :

- 1) Secret Societies
2) Secret newsletters
3) Code names of the leaders
4) Code names of the actions

९) काँग्रेस पक्ष – संस्थापक, अधिवेशने, ठराव

- १) १९२२ मध्ये चितगाव येथे भरलेल्या प्रांतिक काँग्रेसचे अध्यक्षपद यांनी भूषविले होते.
१) पंडिता रमाबाई
२) रमाबाई रानडे
३) वसंतीदेवी दास
४) उर्मिलादेवी दास
- 1) was the president of the provincial congress convened at Chittagong in 1922.
1) Pandita Ramabai
2) Ramabai Ranade
3) Vasantidevi Das
4) Urmiladevi Das

१०) स्वातंत्र्य चळवळ – काँग्रेस, स्वदेशी, असहयोग, सविनय कायदेभंग, भारत छोडो

- १) **विधान (A) :** डिसेंबर १९४१ मध्ये वैयक्तिक सत्याग्रह मागे घेण्यात आला.
विधान (R) : जपानने पर्ल हार्बर वर हल्ला करून ते जर्मनीच्या बाजूने युद्धात उतरत असल्याचे जाहीर केले.
पर्यायी उत्तरे :

- १) (A) बरोबर आहे, पण (R), (A) चे योग्य कारण नाही
२) (A) आणि (R) चुकीचे आहेत.
३) (A) आणि (R) बरोबर आहेत.
४) (A) चुकीचे आहे (R) बरोबर आहे.

- 1) **Assertion (A) :** Individual Satyagraha was withdrawn in December 1941,
Reason (R) : Japan attacked Pearl Harbour and declared that it was entering the war on Germany's side.

Answer Options :

- 1) (A) is true but (R) is not the right reason of (A)
2) (A) and (R) are false
3) (A) and (R) are true
4) (A) is false (R) is true

- २) पुढील जोड्या जुळवा.

- a) पुरुषोत्तमदास त्रिकमदास i) काँग्रेस रेडिओसाठी अधिक शक्तिशाली ट्रान्समिटर घेण्यासाठी पैसे पुरवले
b) गिलानी आणि दवे ii) उषाबेन मेहतांचे सहकारी
c) चं. बा. झवेरी आणि वि. के. झवेरी iii) देवधर रोड, माटुंगा येथील काँग्रेसचे गुप्त केंद्र
d) डॉ. राममनोहर लोहिया iv) काँग्रेस सोशॅलिस्ट

पर्यायी उत्तरे :

- (a) (b) (c) (d)
1) (iv) (iii) (ii) (i)
2) (i) (ii) (iii) (iv)
3) (ii) (i) (iv) (iii)
4) (iii) (iv) (ii) (i)

- 2) Match the following :

- a) Purshottamdas Tricumdas i) Provided money for a more powerful transmitter for congress radio
b) Gilani and Dave ii) Associate of Ushaben Mehta
c) C. B. Javeri and V. K. Javeri iii) Secret congress centre on Deodhar Road Matunga
d) Dr. Ram Manohar Lohia iv) Congress Socialist

Answer Options :

- (a) (b) (c) (d)
1) (iv) (iii) (ii) (i)
2) (i) (ii) (iii) (iv)
3) (ii) (i) (iv) (iii)
4) (iii) (iv) (ii) (i)

- ३) मुंबईचा एक भाग एस्प्लनेड याचे नंतर असे नाव ठेवण्यात आले.
१) ओव्हल मैदान २) ऑगस्ट क्रांती मैदान ३) आझाद मैदान ४) कुपरेज मैदान
- 3) Esplanade, a part of Bombay (now Mumbai) was later christened as
1) Oval Maidan 2) August Kranti Maidan
3) Azad Maidan 4) Cooperage Maidan

११) शेतकरी आंदोलन आणि कृषी सुधारणा

- १) विनोबा भावे यांची भूदान चळवळ या खेड्यापासून सुरु झाली.
१) बदलापूर - महाराष्ट्र २) दावणगिरी - कर्नाटक ३) दरभंगा - बिहार ४) पोचमपल्ली - तेलंगणा
- 1) The Bhoodan Movement of Vinoba Bhave started from the village
1) Badlapur - Maharashtra 2) Davangiri - Karnataka
3) Darbhanga - Bihar 4) Pochampally - Telangana

१२) कामगार चळवळी आणि कामगार संघटना

- १) रुईकर व जे पुढे भारताचे राष्ट्रपती झाले त्यांनी कामगारांना स्वदेशी चळवळीसाठी उद्युक्त केले.
१) स. राधाकृष्णन २) राजेंद्र प्रसाद ३) फक्रुद्दीन अली अहमद ४) व्ही. व्ही. गिरी
- 1) Ruikar and , who later became the President of India activated the workers in Swadeshi Movement.
1) S. Radhakrishnan 2) Rajendra Prasad
3) Fakhruddin Ali Ahmed 4) V. V. Giri

१३) मुस्लिम लीग आणि फाळणी

१४) स्वातंत्र्य आणि संबंधित समस्या

- १) कॅबिनेट मिशन योजनेबाबत काय सत्य आहे?
a) भारतीय संस्थाने व संस्थानेतर ब्रिटिश भारत मिळून एक संघराज्य स्थापन करावे.
b) घटना समिती व हंगामी सरकार स्थापन करावे.
- पर्यायी उत्तरे :**
१) फक्त (a) विधान सत्य आहे २) (a) आणि (b) विधान असत्य आहेत
३) (a) आणि (b) विधान सत्य आहेत ४) फक्त (b) विधान सत्य आहे
- 1) What is true about the Cabinet Mission Plan ?
a) An Indian federation would be formed consisting of the princely states and British Indian provinces.
b) Constitution committee and interim government would be formed.

Answer Options :

- 1) Only (a) is true 2) (a) and (b) are not true
3) (a) and (b) are true 4) Only (b) is true

- २) संविधान समितीचे तात्पुरते अध्यक्ष म्हणून कोणाला निवडले होते ?
१) डॉ. सच्चिदानंद सिन्हा २) डॉ. राजेंद्र प्रसाद ३) जवाहरलाल नेहरू ४) डॉ. भि. रा. आंबेडकर
- 2) Who was chosen as the provisional president of the Constituent Assembly ?
1) Dr. Sachidanand Sinha 2) Dr. Rajendra Prasad
3) Jawaharlal Nehru 4) Dr. B. R. Ambedkar

१५) संयुक्त महाराष्ट्र चळवळ व स्वातंत्र्योत्तर भारत

- १) संयुक्त महाराष्ट्र चळवळीच्या वेळी लोकजागृतीसाठी "मुंबई कुणाची" हे पथनाट्य कोणी सादर केले होते ?
१) शाहीर अमर शेख २) लोकशाहीर अण्णाभाऊ साठे
३) शाहीर कृष्णा साबळे ४) शाहीर करिम शेख
- 1) For the public awareness in Sanyukta Maharashtra Movement, who presented a street play, "Mumbai Kunachi" ?
1) Shahir Amar Shekh 2) Lokshahir Annabhau Sathe
3) Shahir Krishna Sable 4) Shahir Karim Shekh
- २) डॉ. सर्वपल्ली राधाकृष्णन समिती १९४८ च्या उच्च शिक्षणाच्या सुधारणेच्या संदर्भातील खालील कोणती विधाने असत्य आहेत ?
a) भारतातील विद्यापीठांच्या अभ्यासक्रमांचे परीक्षण करणे. b) शालेय शिक्षणाचा कालावधी १२ वर्षांचा करणे.
c) महाविद्यालयीन शिक्षणाचा कालावधी ३ वर्षे करणे. d) कौशल्यधिष्ठित शिक्षण देणाऱ्या संस्था स्थापन करणे.
- पर्यायी उत्तरे :**
१) (c) २) (b), (d) ३) (a), (c) ४) (d)
- 2) According to Dr. Sarvapalli Radhakrishnan Committee in 1948 for higher education reforms. Which of the statements is incorrect ?
a) Review the syllabus of Indian Universities. b) Duration of school education is 12 years.
c) Duration of college education is 3 years. d) To establish skill base education institutes.
- Answer Options :**
1) (c) 2) (b), (d) 3) (a), (c) 4) (d)
- ३) इंदिरा गांधींनी राष्ट्रीय आणीबाणी लागू केली तेव्हा भारताचे राष्ट्रपती कोण होते ?
१) व्ही. व्ही. गिरी २) फक्रुद्दीन अली अहमद ३) निलम संजीव रेड्डी ४) झैल सिंग
- 3) Who was the President of India, when Indira Gandhi declared the Emergency ?
1) V. V. Giri 2) Fakhruddin Ali Ahmed
3) Neelam Sanjiva Reddy 4) Zail Sing
- ४) संजय गांधी यांचे आदेश पाळण्याऐवजी तत्कालीन माहिती आणि नभोवाणी मंत्री यांनी तात्काळ पदाचा राजीनामा दिला होता.
१) विद्या चरण शुक्ला २) इंदर के. गुजराल ३) अरुण नेहरू ४) अरुण मेहता
- 4) The then minister of information and broadcasting, , immediately resigned rather than accept orders from Sanjay Gandhi.
1) Vidya Charan Shukla 2) Inder K. Gujaral
3) Arun Nehru 4) Arun Mehta

- ५) खालीलपैकी कोणत्या दहशतवादी संघटनेने जम्मू-काश्मीर विधानसभेवर हल्ला केला होता ?
१) तालिबान २) जैश-ए-महंमद ३) लष्कर-ए-तोयबा ४) हिजबुल मुजाहिदीन
- 5) Which terrorist organisation had attacked on Jammu-Kashmir Legislative Assembly ?
1) Taliban 2) Jaish-e-Mohammed
3) Lashkar-e-Taiba 4) Hijbul Mujahidin

प्राचीन इतिहास

- १) प्राचीन काळी पुढीलपैकी कोणती नदी सुरसरिता आणि त्रिपथगामिनी म्हणून ओळखली जात असे ?
१) यमुना २) ब्रह्मपुत्रा ३) गंगा ४) गोदावरी
- 1) During the ancient period which of the following rivers was known as Sursarita and Tripathgamiini?
1) Yamuna 2) Brahmaputra 3) Ganga 4) Godavari
- २) तथागत भगवान गौतम बुद्ध यांच्या जीवनावरील प्रसंगाच्या चित्रासाठी खालीलपैकी कोणते ठिकाण जगप्रसिद्ध आहे ?
१) वेरूळ लेणी २) अजिंठा लेणी ३) एलिफंटा लेणी ४) औरंगाबाद लेणी
- 2) Which of the following place is world famous for painting of the life of the Tathagata Lord Gautam Buddha ?
1) Verul Caves 2) Ajanta Caves 3) Elephanta Caves 4) Aurangabad Caves

उत्तरे - (११) इतिहास

आधुनिक भारताचा विशेषतः महाराष्ट्राचा इतिहास

१-३ २-३

१) भारताचा इतिहास आणि भारतीय राष्ट्रीय चळवळ (१५)

१-४ २-१ ३-१ ४-२ ५-४ ६-१ ७-२ ८-३ ९-१ १०-१

१) युरोपियन आणि अँग्लो - ब्रिटिश युद्धे

१-२ २-१ ३-१ ४-२

२) ब्रिटिश प्रशासन - गव्हर्नर जनरल्स आणि व्हाईसरॉयांची भूमिका

१-१ २-२

३) ब्रिटिश राजवटीतील घटनात्मक सुधारणा, कायदे, आयोग व समित्या

१-१ २-४ ३-१ ४-३

४) सामाजिक धार्मिक सुधारणा

१-४ २-२ ३-३ ४-१ ५-३ ६-४

५) शिक्षण आणि प्रेस

१-२ २-३ ३-४ ४-१ ५-१ ६-२ ७-३ ८-३ ९-३ १०-३
११-१ १२-२ १३-३ १४-४ १५-१

६) ब्रिटिश राजवटीचा आर्थिक परिणाम

७) राष्ट्रवाद आणि राजकीय संघटनांचा उदय

१-२ २-३ ३-१ ४-२

८) क्रांतिकारक संघटना व राष्ट्रवाद

१-१ २-३ ३-२ ४-३ ५-२ ६-२ ७-३ ८-२ ९-२

९) काँग्रेस पक्ष - संस्थापक, अधिवेशने, ठराव

१-३

१०) स्वातंत्र्य चळवळ - काँग्रेस, स्वदेशी, असहयोग, सविनय कायदेभंग, भारत छोडो

१-३ २-१ ३-३

११) शेतकरी आंदोलन आणि कृषी सुधारणा

१-४

१२) कामगार चळवळी आणि कामगार संघटना

१-४

१३) मुस्लिम लीग आणि फाळणी

१४) स्वातंत्र्य आणि संबंधित समस्या

१-३ २-१

१५) संयुक्त महाराष्ट्र चळवळ व स्वातंत्र्योत्तर भारत

१-२ २-४ ३-२ ४-२ ५-२

प्राचीन इतिहास

१-३ २-२